

25.1.2022



Elina Turjanmaa, Outi Kähäri & Johanna Leinonen

***Perheen erossaolon ylisukupolvinen
muistaminen -kyselytutkimuksen alustavia
tuloksia***

University of Oulu

Oulun yliopisto

P.O.Box 8000

FI-90014 University of Oulu

university.of oulu @ oulu.fi

T +358 294 48 0000





Sisällys

Johdanto	4
Tutkimuksen osallistujat	5
Inkeriläistausta ja sotaan liittyvät kokemukset	8
Vanhempien inkeriläistausta	8
Kansallinen ja inkeriläinen identiteetti	9
Sotaan liittyvät kokemukset	10
Muistelu ja perhesuhteet	16
Muistelu	16
Inkeriläistaustan muistelu	17
Kommunikaatio perheessä	18
Läheisyys vanhempien kanssa	19
Parisuhdetyytyväisyys	19
Mielen hyvinvointi	19
Elämänlaatu	20
Yksinäisyys	21
Psyykinen kuormittuneisuus	22
Masennus, ahdistus ja itsemurha-ajatukset elämän aikana	23
Koherenssin tunne	24
Sosiaalinen luottamus	25
Korona-ajan vaikutukset	25
Kyselyn avoimet vastaukset	27
Lähteet	31



Johdanto

Tässä raportissa kerrotaan *Perheen erossaolon ylisukupolvinen muistaminen* -tutkimushankkeessa toteutetun kyselyn perustuloksista. Tutkimuksen osallistajat ovat inkeriläistaustaisia henkilöitä, joiden vanhemmat ja/tai isovanhemmat ovat kokeneet pakkomuuttoja ja karkotuksia 1900-luvun alkupuolen Neuvostoliitossa. Tutkimuksessa muodostettiin arkistolähteitä hyödyntäen Suomessa asuvista inkeriläistaustaisista henkilöistä perusjoukko, josta ositetulla otannalla valikoiduille 1227 henkilölle lähetettiin postikysely kesällä 2021. Kyselyyn oli mahdollista vastata myös verkossa. Kyselyn vastausprosentti oli 53. Kyselyyn osallistuneiden joukossa on 156 lapsi-vanhempi-paria eli kahden sukupolven vastaukset samasta perheestä.

Julkisessa keskustelussa (esim. [HS, 11.11.2021](#)), kirjallisuudessa (esim. Pakkanen & Pakkanen, 2020) ja useissa tutkimuksissa (esim. Dalgaard & Montgomery, 2015; Giladi & Bell, 2013) on tuotu viime vuosina esiin, että sotaan ja vainoon liittyvät kokemukset voivat vaikuttaa merkittäväällä tavalla jälkipolvien elämään. Etniseen vainoon ja perheiden hajaantumiseen liittyvää ylisukupolvista taakkaa on tutkittu historiallisesti paljon erityisesti Holokaustin yhteydessä (esim. Hirsch, 2012; Danieli ym., 2016), mutta tutkimusta löytyy myös muista konteksteista. Vanhempien traumaattisten kokemusten on osoitettu olevan yhteydessä heidän lastensa ja joissain tapauksissa myös lastenlastensa mielen hyvinvointiin esimerkiksi perheissä, joiden menneisyys kytkeytyy Armenian kansanmurhaan (Karenian ym., 2010), punakhmerien terroriin Kambodžassa (Field ym., 2013) tai poliittiseen vainoon Neuvostoliiton aikaisessa Liettuassa (Kazlauskas ym., 2017).

Tutkimushankkeemme on lähtenyt liikkeelle halusta selvittää, millaisia ylisukupolvisia vaikutuksia pakkomuutoilla, perheiden hajaantumisilla ja vainon kokemisella on inkeriläistaustaisten



henkilöiden lapsille ja lapsenlapsille. Kyselytutkimuksen avulla selvitämme, näkyvätkö perheen historiassa koetut pakkomuutot ja perheen hajaantuminen jälkipolvien hyvinvoinnissa tänä päivänä. Tärkeänä tutkimustehtävänä on myös tarkastella sitä, eroaako inkeriläistaustaisten henkilöiden mielen hyvinvointi muusta väestöstä Suomessa.



Tässä raportissa kerrotaan Suomessa toteutetun kyselytutkimuksen alustavista tuloksista. Koko tutkimushankkeen tuloksista kootaan hankkeen loppuvaiheessa laajalle yleisölle suunnattu tutkimusraportti, jossa esitellään tutkimushankkeen tuloksia myös hankkeessa kerätyn elämäkertahaastatteluaineiston ja Virossa kerätyn kyselyaineiston osalta. Tässä kuvattuja kyselyn alustavia tuloksia syvennetään tutkimuksen jatkuessa vuosina 2022–2023.

Tutkimusta rahoittaa Suomen Akatemia (2019–2023). Tutkimushankkeessa on mukana myös 1930-luvulla Neuvosto-Karjalaan muuttaneita amerikansuomalaisia ja heidän jälkeläisiään koskeva tutkimusosuus, joka toteutetaan keväällä 2023.

Tutkimuksen osallistajat

Inkerinmaalta Suomeen suuntautuvista pakkomuutoista tälle tutkimukselle keskeisiä ovat kaksi ajankohtaa: 1910–20 lukujen taite, jolloin Suomeen siirtyi noin 8 500 inkeriläistä (Inkerin pakolaiset) ja vuodet 1943–44, jolloin Suomeen siirrettiin jatkosodan aikana noin 63 000 inkeriläistä. [Väestönsiirroista vastasivat Suomi ja Saksa.](#)

Inkerin pakolaisista arviolta 3 000 jäi Suomeen (Nevalainen, 1999, 56). Jatkosodan aikana Suomeen saapuneista inkeriläistä valtaosa, noin 55 000, palautettiin tai palasi Neuvostoliittoon (Flink, 2010, 11). Suurin osa palautetuista pakkosiirrettiin

Keski-Venäjällä sijaitseville paikkakunnille (Flink, 2010, 157). Suomeen jääneistä noin puolet pakeni Ruotsiin ja Suomeen jäi näin noin 4 000 inkeriläistä (Flink, 2010, 253).



Tässä tutkimuksessa olemme tavoittaneet edellä mainituissa kahdessa muuttoaallossa Suomeen jääneiden inkeriläisten jälkeläisiä. Inkerin pakolaisten jälkeläisten tavoittamisessa hyödynsimme *Inkerin pakolaisseurakunnan* arkistossa olevaa vuonna 1919–50 syntyneiden lasten luetteloa. Siirtoväkenä Suomeen tulleiden jälkeläisiä tavoitimme niiden henkilöiden kautta, joiden henkilötiedot ovat luettelossa *Neuvostoliiton kansalaisista Suomessa vuonna 1955* (Ulkoministeriön arkisto).

Jälkeläisten nimi- ja osoitetiedot on saatu Digi- ja väestötietoviraston väestötietojärjestelmästä vanhempien tai isovanhempien henkilötietojen perusteella. Muuttoliikkeet ovat usein paljon moninaisempia kuin mitä tilastot antavat ymmärtää. On selvää, että tässäkin tutkimuksessa mukana olevien perheissä on erilaisia taustoja sen suhteen missä vastaaja itse tai hänen vanhempansa tai isovanhempansa ovat vuosien aikana asuneet. Väestötietojärjestelmästä saimme tässä tutkimuksessa osoitetiedot niille jälkeläisille, joilla oli poiminta-ajankohtana (maaliskuussa 2021) voimassa olevat osoitetiedot Suomessa.

Kyselytutkimuksen tuloksista raportoidaan tässä erikseen kolmessa eri ryhmässä: Inkerin pakolaisten kolmannessa sukupolvessa sekä siirtoväen toisessa ja kolmannessa sukupolvessa. Sukupolvi on määritelty kyselytutkimuksessamme niin, että yli 7-vuotiaana Suomeen tulleet inkeriläiset kuuluvat ensimmäiseen sukupolveen eli itse muuton kokeneisiin. Alle kouluikäisenä pikkulapsena muuttaneet ja Suomessa syntyneet sen sijaan kuuluvat toiseen sukupolveen ja heidän lapsensa kolmanteen sukupolveen. Vaikka esimerkiksi 5-vuotiaana Suomeen saapuneella lapsella

on varmasti joitain muistikuvia Suomeen tulosta ja elämästä ennen muuttoa, ovat alle kouluikäisten lasten kokemukset tutkimusten mukaan usein yleisellä tasolla rinnastettavissa toisen sukupolven kokemuksiin. Tämän vuoksi tässäkin tutkimuksessa on päädytty määrittelemään muuttosukupolvi näin. Inkerin pakolaisten osalta aineistoa kerättiin vain kolmannelta sukupolvelta, koska toinen sukupolvi on enimmäkseen hyvin iäkästä tai jo menehtynyt.



Inkerin pakolaisseurakunnan vuonna 1919–50 syntyneiden lasten luettelon pohjalta tehdyllä sukulaispoiminnalla saatiin voimassa oleva osoitetieto 597 kolmannen sukupolven henkilölle. Näistä henkilöistä osa oli keskenään sisaruksia, joista valittiin satunnaisella otannalla yksi sisaruksista vastaamaan kyselyyn. Satunnaisotannassa painotettiin miehiä (60 %), jotta naisten ja miesten osuus vastanneiden joukossa olisi tasapainoinen. Naiset vastaavat kyselytutkimuksiin tyypillisesti aktiivisemmin kuin miehet. Näin valikoidusta joukosta kysely lähetettiin 279 henkilölle. *Neuvostoliiton kansalaisista Suomessa vuonna 1955* -luettelon pohjalta tehdyn sukulaispoiminnan avulla saatiin osoitetiedot 1 003 toisen sukupolven ja 1 750 kolmannen sukupolven edustajalle. Heistä tutkimukseen kutsuttiin mukaan vain henkilöt, joiden kohdalla osoitetieto löytyi saman perheen toisen ja kolmannen sukupolven jäsenelle, jotta ylisukupolvisten vaikutusten tarkastelu olisi mahdollista. Yhdestä perhekunnasta valittiin satunnaisesti yksi lapsi-vanhempi-pari niin, että äiti-tytär-pareja suosittiin valinnassa¹. Kysely lähetettiin 474 toisen sukupolven ja 474 kolmannen sukupolven inkeriläistaustaiselle henkilölle. Kyselyyn osallistuneiden lapsi-vanhempi-parien

¹ Lapsi-vanhempi-aineistoa tullaan analysoimaan erityisesti äiti-tytär-parien osalta. Aiempi tutkimus on osoittanut, että mielen hyvinvointiin liittyvä oireilu siirtyy yli sukupolvien usein äideiltä tyttärille (ks. esim. [YLE, 4.12.2017](#)).

vastauksia analysoidaan tarkemmin tutkimuksen myöhemmissä vaiheissa.

Kyselykutsu lähetettiin touko-heinäkuun 2021 aikana yhteensä 1 227 inkeriläisen jälkeläiselle, joista noin puolet (n=650) vastasi kyselyyn joko palauttamalla paperisen kyselylomakkeen tai täyttämällä verkkokyselyn. Kyselyyn vastanneista 282 (43 %) kuuluu pakkomuuttoja kokeneiden inkeriläisten toiseen sukupolveen ja 368 kolmanteen sukupolveen.



Taulukossa 1 on esitetty tutkimukseen vastanneiden taustatietoja. Venäjän vallankumouksen aikaan Suomen puolelle tulleiden inkeriläisten jälkeläiset (Inkerin pakolaisten kolmas sukupolvi, keski-ikä 66) ovat suurelta osin samaa ikäluokkaa inkeriläisen siirtoväen toisen sukupolven kanssa (keski-ikä 65). Ikäjakauma on erityisesti siirtoväen toisessa sukupolvessa hyvin laaja (27–84 vuotta), mutta valtaosa vastaajista on 1960–70-luvuilla syntyneitä (mediaani-ikä 63).

Inkeriläistausta ja sotaan liittyvät kokemukset

Vanhempien inkeriläistausta

Siirtoväen toisesta sukupolvesta 49 (17 %) ilmoitti kummankin vanhempansa olevan inkeriläistaustaisia. Kahdeksan toisen sukupolven edustajaa ei osannut vastata kysymykseen vanhempiensa taustasta (vastausvaihtoehto "en osaa sanoa"). Koko aineistosta 215 vastaajan (33 % kaikista vastaajista) äiti oli syntynyt Inkerinmaalla. Vastaajista 188 (29 %) ilmoitti isänsä synnyinpaikaksi Inkerinmaan. Suurella osalla vastaajista joku tai jotkut isovanhemmista olivat syntyneet Inkerinmaalla. Erityisesti Inkerin pakolaisten kolmannessa sukupolvessa oli myös jonkin verran epätietoisuutta isovanhempien syntymäpaikoista. Esimerkiksi 15 prosenttia Inkerin pakolaisten kolmannesta sukupolvesta ei tiennyt isänisänsä syntymämaata.

Taulukko 1. Tutkimukseen vastanneiden taustatiedot muuttosukupolvittain

	Siirtoväki 2.sukupolvi (n=282)	Siirtoväki 3.sukupolvi (n=209)	Inkerin pakolaiset 3.sukupolvi (n=159)
Ikä (ka.)	65	38	66
Sukupuoli (%)			
Nainen	71	69	50
Mies	29	30	50
Muu	0	1	0
Koulutus (%)			
Peruskoulu tai vähemmän ($\leq 9v$)	17	7	14
Toisen asteen koulutus	55	42	51
Korkeakoulutus	28	51	35
Siviilisäätö (% mahdollisuus valita useampi vaihtoehto)			
Avo- tai avioliitossa/ rekisteröidyssä parisuhteessa	65	62	69
Seurustelusuhhteessa	5	12	6
Eronnut tai asumuserossa	14	3	13
Leski	10	0	4
Ei tällä hetkellä parisuhteessa	14	22	18
Asunut muualla kuin Suomessa yli 5v (%)	4	2	6

Kansallinen ja inkeriläinen identiteetti

Kyselyssä tiedusteltiin vastaajien kuulumista kansallisiin ryhmiin ja inkeriläisiin/inkerinsuomalaisiin. Valtaosa vastaajista koki olevansa suomalainen (siirtoväen 2. sukupolvi 92 %, siirtoväen 3. sukupolvi 99 %, Inkerin pakolaisten 3. sukupolvi 98 %). Kuulumisen tunne inkeriläisiin/inkerinsuomalaisiin oli yleisintä toisessa sukupolvessa. Heistä lähes joka neljäs (23 %) koki kuuluvansa inkeriläisiin/inkerinsuomalaisiin (siirtoväen 3. sukupolvi 6 %, Inkerin pakolaisten 3. sukupolvi 8 %).

Vastaajien suhdetta inkeriläisyyteen tiedusteltiin vielä erikseen kuuden väittämän avulla (esim. "Olen usein tehnyt asioita, jotka auttavat minua ymmärtämään inkeriläistä taustaani



paremmin."). Toinen sukupolvi erottui kolmannesta sukupolvesta vastauksissa niin, että heistä selvästi suurempi osa oli esimerkiksi perehtynyt inkeriläisten historiaan ja yli puolet (56 %) koki itsellä olevan "melko hyvä ymmärrys siitä, mitä inkeriläisyys minulle merkitsee". Kolmannen sukupolven henkilökohtainen suhde inkeriläisyyteen oli yleisesti hieman etäisempi. Kuitenkin esimerkiksi Inkerin pakolaisten kolmannessa sukupolvessa 45 prosenttia vastaajista ilmoitti perehtyneensä inkeriläisten historiaan, perinteisiin ja tapoihin.

Oma henkilökohtainen suhde inkeriläisyyteen jakoi selvästi vastaajia. Joillekin vastaajista aihe oli etäinen ja tietoa oli vähän, kun taas toiset olivat hyvin perillä sukunsa vaiheista. Kyselyn kommentteissa osa myös kertoi saaneensa kyselyn myötä sysäyksen aloittaa tai jatkaa inkeriläisen sukutaustansa selvittelyä.

Sotaan liittyvät kokemukset

Vanhempien ja isovanhempien sotaan liittyvistä kokemuksista kysyttiin laajasti 16 kysymyksen avulla (esim. "Olivatko vanhempanne ja/tai isovanhempanne osallisena sota-aikaisiin väkivaltaisuuksiin (esim. armeijassa taistelevina)?", "Onko perheenjäseniänne tarkkailtu tai seurattu sota-aikana ja/tai sen jälkeen?"). Sota-ajan tapahtumilla viitattiin laajasti 1900-luvun alkupuolen epävakaisiin poliittisiin olosuhteisiin sekä ensimmäisen ja toisen maailmansodan tapahtumiin. Sota-ajan tapahtumista kysyttiin erikseen inkeriläistaustaisten vanhempien ja isovanhempien osalta ja hieman lyhyemmin ei-inkerialäistaustaisen suvun puolelta. Tässä raportoidaan sota-ajan tapahtumista lyhyesti inkeriläistaustaisten vanhempien ja/tai isovanhempien osalta.

Vanhempien ja/tai isovanhempien sotaan liittyvistä kokemuksista raportoitiin eniten siirtoväen toisen sukupolven keskuudessa. Heidän inkeriläistaustaisen sukunsa puolella sotaan liittyviä kokemuksia mainittiin olleen keskimäärin



kahdeksan. Siirtoväen kolmannessa sukupolvessa tapahtumia mainittiin keskimäärin kuusi ja Inkerin pakolaisten kolmannessa sukupolvessa viisi. Nämä luvut kertovat siitä, kuinka monta sota-aikaan liittyvää tapahtumaa eri ryhmissä kerrottiin - ja toisaalta tiedettiin - tapahtuneen omalle vanhemmalle ja/tai isovanhemmalle 16 tapahtuman listasta. Viimeisessä kohdassa vastaaja sai myös vapaasti nimetä jonkin/joitakin muita merkittäviä vanhemmalle tai isovanhemmalle sota-aikana tai sen jälkeen tapahtuneita asioita.

Toisessa sukupolvessa oli selvästi enemmän tietoa vanhempien ja isovanhempien kokemuksista. Toisen sukupolven kohdalla kyse on useimmiten omien vanhempien kokemuksesta asioista, jolloin tapahtumat ovat ajallisesti lähempänä. Vanhemmille tapahtuneita asioita on mahdollisesti muisteltu toisen sukupolven lapsuudenperheessä, vaikka myös vaikeneminen inkeriläistaustasta näkyy aineistossamme.

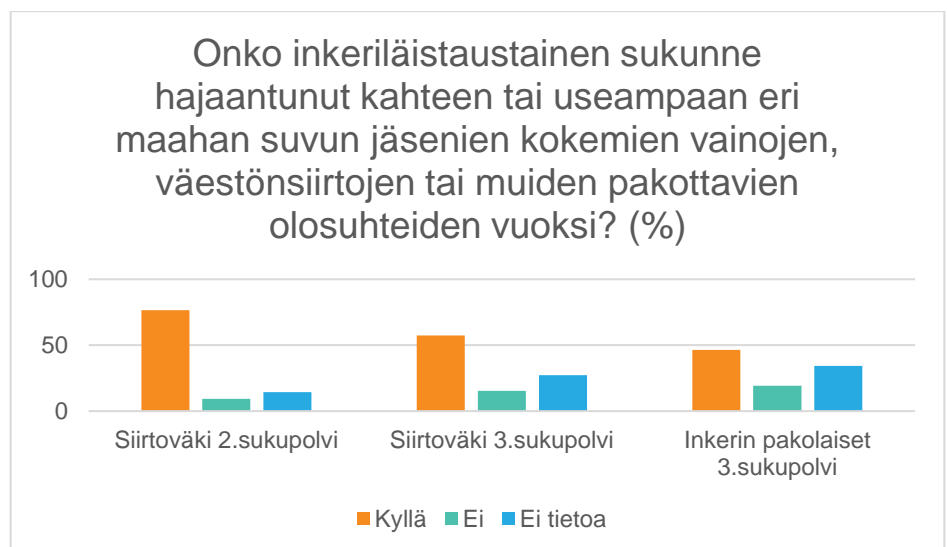
Sota-aikaan liittyvien tapahtumien listan vastausvaihtoehdot olivat "Kyllä", "Ei" ja "Ei tietoa". Vain harva vastaajista osasi kertoa, että vanhemmat tai isovanhemmat *eivät* ole kokeneet menneisyydessä jotain mahdollisesti traumaattista tapahtumaa. Esimerkiksi yli puolet (56 %) siirtoväen toisesta sukupolvesta tiesi, että vanhemmat ja/tai isovanhemmat olivat nähneet sota-aikana väkivaltaisia tekoja (esim. uhkailu, kidutus, tappaminen) ja 63 prosentilla vanhempi ja/tai isovanhempi oli joutunut sota-aikana keskelle taisteluita (kranaattituli, tykkituli, pommitukset, ampuminen). Vain muutama prosentti (ensinnä mainittuun kysymykseen 1 % ja jälkimmäiseen 4 %) toisen sukupolven vastaajista ilmoitti, että vanhemmat tai isovanhemmat eivät olleet kokeneet näitä asioita. Yli kolmasosalla vastaajista ei ollut tietoa siitä, oliko näitä kokemuksia vanhemmilla tai isovanhemmilla ollut. Kolmannessa sukupolvessa "Kyllä"-vastausten osuus oli selvästi

pienempi ja "Ei tietoa" -vastausten osuus vastaavasti suurempi kuin toisessa sukupolvessa. Tämä voi kertoa osaltaan siitä, että isovanhempien elämänvaiheista ei ole kerrottu tai niitä ei ole muisteltu lastenlasten kanssa.

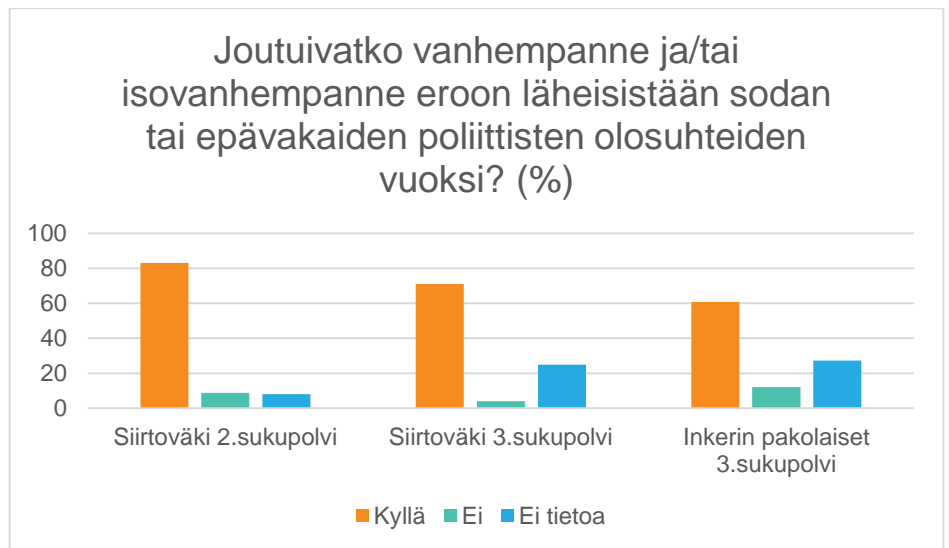


Lopuksi tarkastelemme vielä lähemmin viittä sota-ajan tapahtumiin liittyvää kysymystä, jotka kartoittavat perheen erossa oloa ja perheiden hajaantumista inkeriläistaustaisissa perheissä kolmessa muuttosukupolvessa (ks. Kuviot 1–5). Osa kysymyksistä koskee vastaajan omia kokemuksia ja osa vastaajan vanhempien ja/tai isovanhempien sota-ajan kokemuksia.

Valtaosalla Suomessa asuvista inkeriläistaustaisista suku oli hajaantunut kahteen tai useampaan maahan pakotettujen muuttojen ja vainojen vuoksi (Kuvio 1). Kolmannessa sukupolvessa noin kolmasosa vastaajista ei ollut tästä varma (vastausvaihtoehto "ei tietoa"). Vain alle 10 prosenttia vastaajista kaikissa kolmessa ryhmässä ilmoitti, että vanhemmat tai isovanhemmat eivät olleet joutuneet läheisistään eroon pakottavien olosuhteiden vuoksi (Kuvio 2).

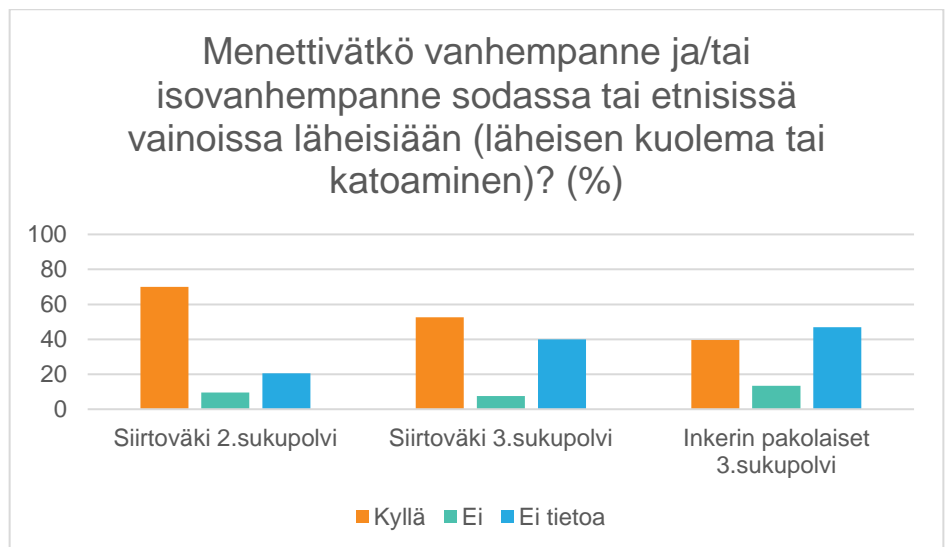


Kuvio 1. Suvun hajaantuminen



Kuvio 2. Vanhemman ja/tai isovanhemman läheisistä eroon joutuminen

Omien vanhempien ja/tai isovanhempien kokemat läheisen menetykset sota-aikoina ja vainoissa olivat yleisiä (Kuvio 3). Noin kolme neljästä (70 %) siirtoväen toiseen sukupolveen kuuluvista ilmoitti, että heidän vanhempansa ja/tai isovanhempansa olivat menettäneet sodassa tai etnisissä vainoissa läheisiään.

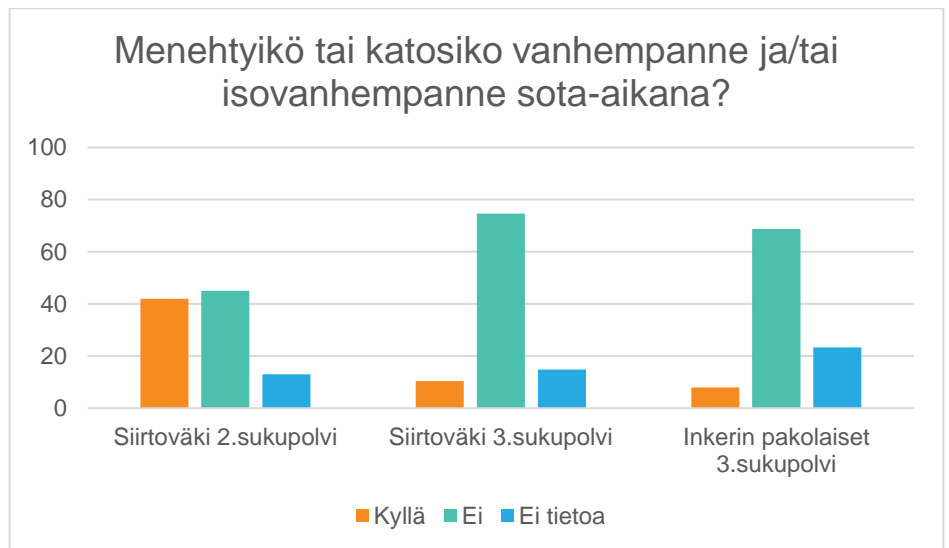


Kuvio 3. Vanhemman ja/tai isovanhemman läheisen menettäminen

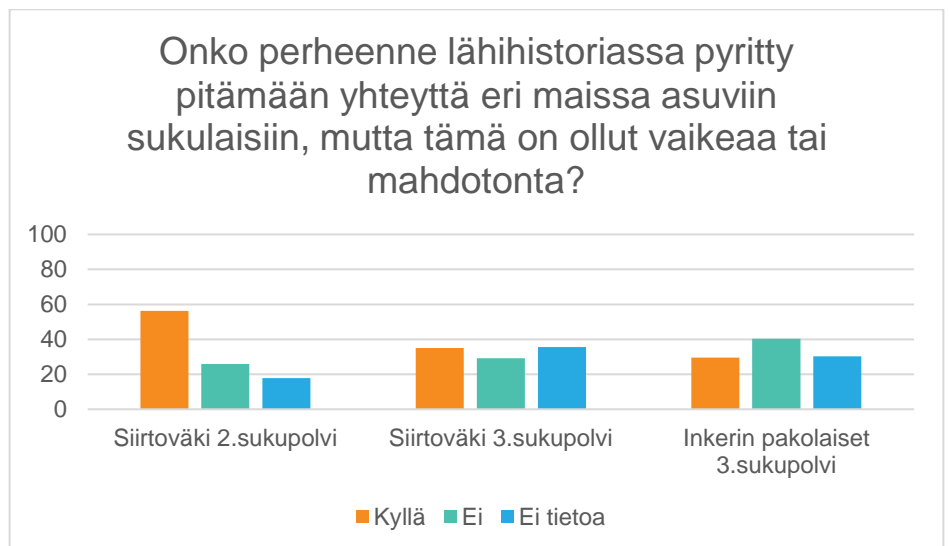


Siirtoväen ja Inkerin pakolaisten kolmannessa sukupolvessa vastaajat pohtivat sotaa-aikaa koskevien kysymysten kohdalla usein isovanhemmilleen tapahtuneita asioita. Joukossa on kuitenkin myös niitä kolmannen sukupolven edustajia, joiden vanhempi lasketaan tässä tutkimuksessa kuuluvaksi toiseen sukupolveen, jos hän on saapunut Suomeen pienenä lapsena. Näillä lapsena Suomeen saapuneilla inkeriläisillä on usein ollut varhaislapsuudessaan raskaita menetyksiä. Kolmannen sukupolven vastauksissa saatetaan siis raportoida myös omille vanhemmille tapahtuneista asioista. Siirtoväen kolmannesta sukupolvesta noin puolet (53 %) ja Inkerin pakolaisista 40 prosenttia ilmoitti vanhemman ja/tai isovanhemman menettäneen läheisensä sota-aikana tai etnisissä vainoissa. Kolmannessa sukupolvessa lähes puolet vastaajista oli epävarmoja siitä, onko vanhempi ja/tai isovanhempi tällaista kokenut. "Ei tietoa" -vastausvaihtoehdon valinneita oli siirtoväen kolmannessa sukupolvessa 40 prosenttia ja Inkerin pakolaisten kolmannessa sukupolvessa 47 prosenttia.

Siirtoväen toisessa sukupolvessa oli paljon vastaajia (42 %), joiden oma vanhempi tai isovanhempi oli kadonnut tai menehtynyt sota-aikana (Kuvio 4). Yli puolet (56 %) siirtoväen toisesta sukupolvesta oli myös kokenut, että yhteydenpito eri maissa asuviin sukulaisiin oli ollut perheen lähihistoriassa vaikeaa tai mahdotonta (Kuvio 5).



Kuvio 4. Vanhemman tai isovanhemman menehtyminen tai katoaminen



Kuvio 5. Yhteydenpito eri maissa asuviin sukulaisiin

Tutkimushankkeemme lähtökohtana on ollut tutkia sitä, miten pakotetut muutot ja perheiden hajaantuminen vaikuttavat inkeriläisten jälkipolvien hyvinvointiin tänä päivänä. Perheiden hajaantuminen inkeriläistaustaisen väestön historiassa on usein tarkoittanut suvun jäsenten joutumista eri puolille Neuvostoliittoa tai muualle Eurooppaa olosuhteissa, joissa yhteydenpitoon ei usein ole ollut mahdollisuutta. Perheissä on myös koettu paljon raskaita menetyksiä ja epätietoisuutta läheisten kohtaloista. Inkeriläisten vuosikymmeniä kokema etninen vaino sekä maailmansotiin liittyvät tapahtumat

muodostavat monessa suvussa taakan, jonka yli sukupolvien ylettyviä vaikutuksia on nähtävissä tässä tutkimuksessa. Seuraavaksi tarkastelemme, millaista perhemuistelu ja perhekommunikaatio ovat inkeriläistaustaisissa perheissä toisen ja kolmannen sukupolven kokemusten mukaan olleet.

Muistelu ja perhesuhteet

Muistelu

Menneiden tapahtumien muistelusta yleensä kysyttiin vastaajilta neljällä eri kysymyksellä: "Kuinka usein ajattelette menneitä tapahtumia omassa elämässänne?", "Kuinka usein ajattelette menneitä tapahtumia perheenne ja/tai sukunne historiassa?", "Kuinka usein puhutte muille ihmisille siitä, mitä elämässänne on tapahtunut tähän mennessä?" ja "Kuinka usein puhutte muille ihmisille siitä, mitä perheessänne ja/tai suvussanne on tapahtunut?". Kysymyksiin vastattiin vastausvaihtoehdoilla en juuri koskaan, harvoin, silloin tällöin, usein ja hyvin usein. Eri muuttosukupolvien välillä ei ollut merkittäviä eroja siinä, miten usein vastaajat ajattelivat menneitä tapahtumia ja kuinka usein he puhuivat niistä muille ihmisille. Esimerkiksi perheen ja/tai suvun historiassa tapahtuneita asioita kertoi ajattelevansa usein tai melko usein 23 prosenttia siirtoväen toisen sukupolven vastaajista, 26 prosenttia siirtoväen kolmannen sukupolven vastaajista ja 31 prosenttia Inkerin pakolaisten jälkeläisistä.

Naisten ja miesten välillä oli jonkin verran eroa siinä, kuinka usein omia ja perheen menneisyydessä tapahtuneita asioita jaettiin muiden ihmisten kanssa: naiset puhuivat asioistaan muille ihmisille hieman miehiä useammin. Naisista 43 prosenttia ja miehistä 53 prosenttia puhui muille ihmisille perheelle tai suvulle menneisyydessä tapahtuneista asioista harvoin tai ei juuri koskaan. Kaiken kaikkiaan erot sukupuolten välillä yleisen muistelun suhteen olivat pieniä.



Inkeriläistaustan muistelu

Kyselyn vastaajilta tiedusteltiin, ovatko vanhemmat puhuneet avoimesti inkeriläistaustaan liittyvistä asioista. Lisäksi kysyttiin, ovatko vanhemmat pitäneet inkeriläistaustaa arvossa, välttäneet puhumasta suvun inkeriläistaustaan liittyvistä asioista tai salanneet inkeriläistaustaan liittyviä asioita. Samat neljä kysymystä esitettiin isovanhempien muisteluun liittyen. Vastausvaihtoehdot kysymyksiin olivat "kyllä, usein", "kyllä, joskus", "en", "en osaa sanoa" ja "ei koske minua".



Suurimmassa osassa vastaajien perheistä (83 % siirtoväen 2. sukupolvi, 87 % siirtoväen 3. sukupolvi, 78 % Inkerin pakolaisten 3. sukupolvi) vanhempien ja/tai isovanhempien eri elämänvaiheista oli keskusteltu perheessä avoimesti (Taulukko 2). Inkeriläistaustaan liittyvistä asioista puhumiseen sen sijaan liittyi perheissä laajasti välttelyä. Esimerkiksi noin joka toinen (45 %) siirtoväen toisen sukupolven vastaajista koki, että vanhemmat olivat vältelleet inkeriläistaustasta puhumista ja noin joka neljäs (24 %) ajatteli vanhempiensa salanneen inkeriläistaustansa liittyviä asioita. Toisaalta yli puolet (58 %) kaikista vastaajista koki, että vanhemmat olivat olleet avoimia inkeriläistaustastaan.

Taulukko 2. Inkeriläistaustan muistelu, kyllä-vastausten osuus (%)

Koetteko, että	Siirtoväki 2.sukupolvi	Siirtoväki 3.sukupolvi	Inkerin pakolaiset 3.sukupolvi
perheessänne on puhuttu vanhempien ja/tai isovanhempien eri elämänvaiheista?	83	87	78
vanhempanne ovat puhuneet avoimesti omaan inkeriläistaustaansa liittyvistä asioista?	67	54	48
vanhempanne ovat pitäneet arvossa omaa inkeriläistaustaansa ja siihen liittyviä asioita?	52	31	36
vanhempanne ovat vältäneet puhumasta sukunne inkeriläistaustaan liittyvistä asioista?	45	19	35
vanhempanne ovat salanneet teiltä sukunne inkeriläistaustaan liittyviä asioita?	24	11	19
isovanhempanne ovat puhuneet avoimesti omaan inkeriläistaustaansa liittyvistä asioista?	44	51	37
isovanhempanne ovat pitäneet arvossa omaa inkeriläistaustaansa ja siihen liittyviä asioita?	42	42	33
isovanhempanne ovat vältäneet puhumasta sukunne inkeriläistaustaan liittyvistä asioista?	27	26	25
isovanhempanne ovat salanneet teiltä sukunne inkeriläistaustaan liittyviä asioita?	16	20	20

Kommunikaatio perheessä

Perheenjäsenten välisestä kommunikaatiosta kysyttiin erikseen lapsuudenperheen ja nykyisen perheen osalta. Kommunikaatiota mitattiin kymmenen väittämää sisältävällä perhekommunikaation mittarilla (*Family Communication Scale*, Olson ym., 2004). Väittämiin (esim. "Perheenjäseneni ovat tyytyväisiä siihen, miten he kommunikoivat toistensa



kanssa.”, ”Perheenjäseneni pyrkivät ymmärtämään toistensa tunteita.”) vastattiin viisiportaisella asteikolla täysin eri mieltä – jokseenkin eri mieltä – ei samaa eikä eri mieltä – jokseenkin samaa mieltä – täysin samaa mieltä. Perhekommunikaatiota koskevien vastausten keskiarvot (vaihteluvälillä 10–50) olivat hyvin lähellä toisiaan kolmessa muuttosukupolvessa. Kaikissa kolmessa ryhmässä kommunikaatio lapsuudenperheessä (siirtoväen 2. sukupolvi 33; siirtoväen 3. sukupolvi 34; Inkerin pakolaiset 3. sukupolvi 34) koettiin heikommaksi kuin nykyisessä perheessä (siirtoväen 2. sukupolvi 40; siirtoväen 3. sukupolvi 40; Inkerin pakolaiset 3. sukupolvi 40).

Läheisyys vanhempien kanssa

Läheisyyttä omia vanhempia kohtaan mitattiin erikseen kummankin vanhemman osalta kysymyksellä ”Kuinka läheiseksi koette/koitte suhteenne äitiinne/isääänne?” Mittaamiseen käytettiin ”tunteiden kuumemittaria” (*feeling thermometer*), joka saa janalla arvoja 0 ja 10 välillä. Suhde äitiin (siirtoväen 2. sukupolvi 78; siirtoväen 3. sukupolvi 80; Inkerin pakolaiset 3. sukupolvi 77) oli kaikissa muuttosukupolvissa hieman lämpimämpi kuin isään (siirtoväen 2. sukupolvi 67; siirtoväen 3. sukupolvi 70; Inkerin pakolaiset 3. sukupolvi 66). Isää kohtaan koetussa läheisyydessä oli myös kaikissa muuttosukupolvissa enemmän hajontaa kuin äitiä kohtaan koetun läheisyyden kohdalla.

Parisuhdetyytyväisyys

Vastaaajista noin kolme neljästä (76 %) ilmoitti olevansa vastausajankohtana parisuhteessa. Heistä valtaosa (62 %) oli erittäin tyytyväinen nykyiseen parisuhteeseensa. Vain kahdeksan prosenttia kaikista vastaaajista oli tällä hetkellä jossain määrin tai erittäin tyytymätön parisuhteeseensa.

Mielen hyvinvointi

Mielen hyvinvointiin liittyen kyselyssä tarkasteltiin vastaajien yleistä elämänlaatua, yksinäisyyden kokemuksia, koherenssin

tunnetta sekä psyykkistä kuormittuneisuutta eli masentuneisuutta ja ahdistuneisuutta viimeisen neljän viikon aikana. Vakavan masennuksen ja ahdistuksen jaksoista ja itsemurha-aikeista kysyttiin myös pidemmällä aikajänteellä (kokemuksia jossain vaiheessa elämää). Lisäksi mitattiin vastaajien sosiaalista luottamusta.

Elämänlaatu

Elämänlaatua mitattiin tutkimuksessa kahdeksalla kysymyksellä, jotka kartoittavat elämänlaatua elämän eri osa-alueilla (EuroHIS-8-mittari). Noin neljä viidestä vastaajasta koki elämänlaatunsa yleisesti hyväksi kaikissa kolmessa ryhmässä (Taulukko 3). Tyytyväisimpiä oltiin omaan asuinalueeseen ja kykyyn selviytyä päivittäisistä toimista. Terveyteensä tyytyväisiä oli noin 70 prosenttia vastaajista.



Taulukko 3. Tyytyväisten osuus elämän eri osa-alueilla (%)

	Siirtoväki 2.sukupolvi	Siirtoväki 3.sukupolvi	Inkerin pakolaiset 3.sukupolvi
Elämänlaatu hyvä	80	84	82
Terveyteensä tyytyväiset	74	73	74
Kykyynsä selviytyä päivittäisistä toimista tyytyväiset	89	86	92
Itseensä tyytyväiset	80	74	83
Ihmissuhteisiinsa tyytyväiset	82	74	85
Asuinalueeseensa tyytyväiset	91	88	88
Riittävästi tarmoa arkipäivän elämään	76	72	78
Riittävästi rahaa tarpeisiin nähdessä	67	59	73

Tyytyväisyys itseen, ihmissuhteisiin ja rahatilanteeseen oli heikointa siirtoväen kolmannessa sukupolvessa verrattuna siirtoväen toiseen sukupolveen ja Inkerin pakolaisten kolmanteen sukupolveen. Siirtoväen kolmas sukupolvi edustaa tutkimuksessa vastaajien nuorimpia ikäluokkia, joiden vanhempia ikäluokkia heikompi mielen hyvinvointi näkyy kyselyn tuloksissa laajasti.

Yksinäisyys

Yksinäisyyttä mitattiin kysymyksellä "Tunnetteko itsenne yksinäiseksi?" (en koskaan – hyvin harvoin – joskus – melko usein – jatkuvasti). Yksinäiseksi itsensä melko usein tai jatkuvasti tuntevia oli hieman enemmän siirtoväen kolmannessa sukupolvessa (12 %) siirtoväen toiseen sukupolveen (10 %) ja Inkerin pakolaisten kolmanteen sukupolveen verrattuna (8 %).



Koronapandemian aikana koettu yksinäisyys on kasvanut (YLE, 2020; ks. myös korona-ajan vaikutukset tässä tutkimuksessa). Yksinäisyyden kokemukset ovat yleistyneet erityisesti iäkkäiden ja nuorten keskuudessa (THL, 2021a). Yksinäisyyttä tarkasteltiin myös tässä tutkimuksessa ikäryhmittäin erikseen naisilla ja miehillä. Ikäryhmät muodostettiin niin, että ryhmät olivat keskenään vastaajamäärän suhteen tasapainoiset: Alle 40-vuotiaat (n=124), 40–59-vuotiaat (n=171), 60–69-vuotiaat (n=230) ja yli 70-vuotiaat (n=100).

Yksinäisyyden kokemukset olivat yleisimpiä nuorimmissa ikäluokissa (alle 40-vuotiailla vastaajilla) sekä toisaalta vanhimpien, yli 70-vuotiaiden vastaajien keskuudessa. Näissä kummassakin ikäluokassa noin 12 prosenttia miehistä ja noin 13 prosenttia naisista tunsivat itsensä yksinäiseksi jatkuvasti tai melko usein. Yksinäisyyden kokemukset olivat yhtä yleisiä myös 40–59-vuotiailla naisilla (12 %), mutta harvinaisempia 40–59-vuotiailla miehillä (8 %) ja 60–69-vuotiailla naisilla (9 %) ja miehillä (4 %). Luvut ovat hyvin samansuuntaisia kuin syksyllä 2020 kerätyssä kansallisessa FinSote 2020-tutkimuksessa (Parikka ym., 2020). Terveystieteiden tutkimuslaitos (THL) on kerännyt koronapandemian aikana Suomessa tietoa pandemian vaikutuksista ihmisten hyvinvointiin ja elinoloihin. Tutkimusten tulokset osoittavat, että pandemian eri aikoina esimerkiksi yksinäisyyden kokemukset ja

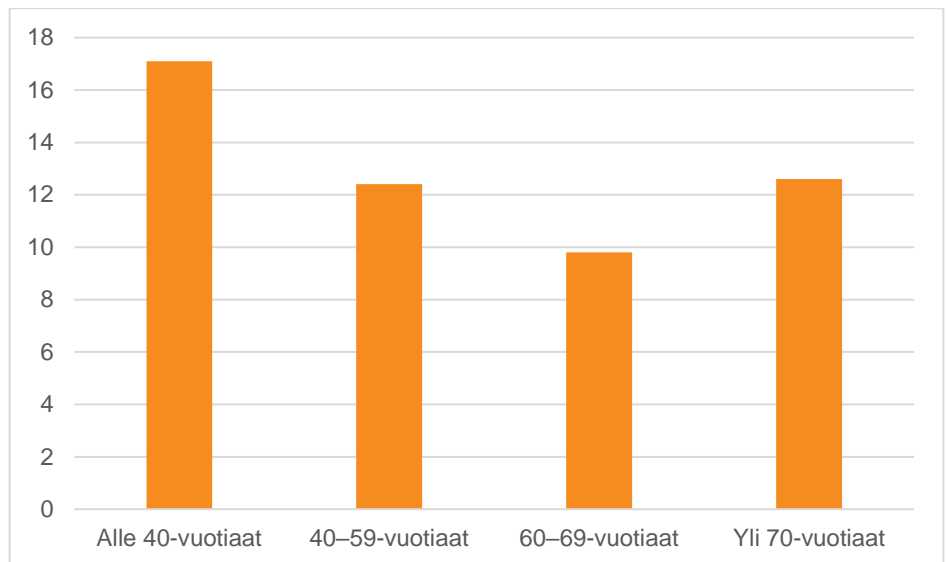
psykkinen kuormittuneisuus ovat kasvaneet, kun taas tartunta-aaltojen hellittäessä stressi väestön keskuudessa on laskenut (THL, 2021b).

Psyykinen kuormittuneisuus

Psyykkistä kuormittuneisuutta mitattiin MHI-5-kysymyspatterilla, joka koostuu viidestä kysymyksestä (esim. "Kuinka suuren osan ajasta olette 4 viime viikon aikana tuntenut mielialanne niin matalaksi, ettei mikään ole voinut piristää teitä?", vastausvaihtoehdot "koko ajan", "suurimman osan aikaa", "huomattavan osan aikaa", "jonkin aikaa", "vähän aikaa", "en lainkaan"). Kysymyksillä kartoitetaan ahdistuneisuutta ja masentuneisuutta. Jatkumon toisessa päässä on positiivinen mieliala. Tässä raportoidaan psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden vastaajien osuus.



Muuttosukupolvittain tarkasteltuna 12 prosenttia siirtoväen toisesta sukupolvesta ja 10 prosenttia Inkerin pakolaisten kolmannesta sukupolvesta raportoi merkittävästä psyykkisestä kuormituksesta. Merkittävästi kuormittuneiden osuus oli hieman korkeampi (15 %) siirtoväen kolmannessa sukupolvessa eli nuorimpien vastaajien keskuudessa. Psyykkisen kuormittuneisuuden tarkastelu ikäryhmittäin osoittaa, että merkittävää psyykkistä kuormittuneisuutta on erityisesti alle 40-vuotiailla vastaajilla (Kuvio 6).

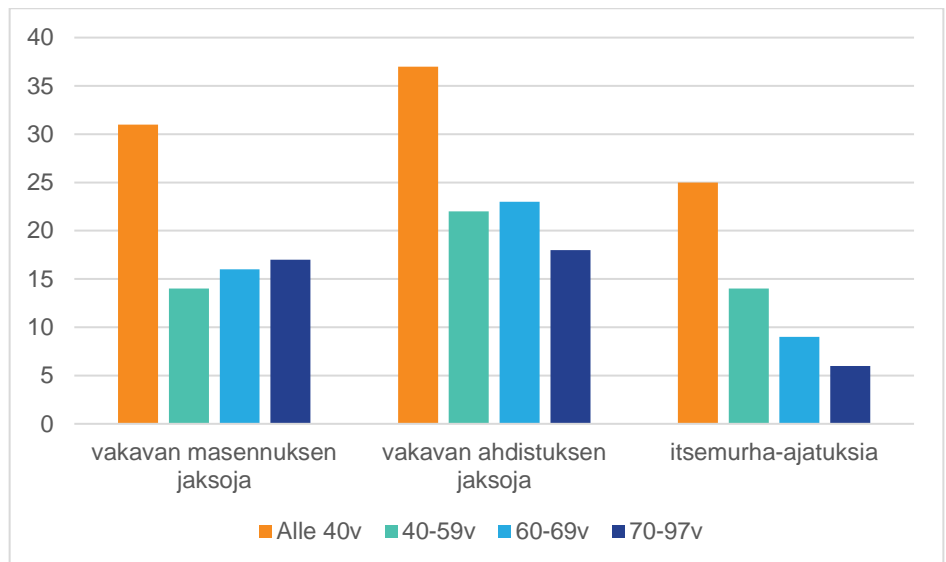


Kuvio 6. Merkittävä psyykkinen kuormittuneisuus ikäryhmittäin (MHI-5 ≤ 52 pistettä), %

Nuorimpien ikäluokkien korkeampi psyykkinen kuormittuneisuus on havaittu myös THL:n laajoissa väestön hyvinvointia kartoittavissa tutkimuksissa (FinTerveys 2017 - seurantatutkimus, FinSote-tutkimus). THL:n syksyllä 2020 keräämät aineistot osoittavat, että koronaepidemian toinen aalto lisäsi aikuisväestön psyykkistä kuormittuneisuutta Suomessa (Suvisaari ym., 2021; THL, 2021). Tämän tutkimuksen aineisto on kerätty kesällä 2021, jolloin epidemiatilanne oli syksyä 2020 rauhallisempi.

Masennus, ahdistus ja itsemurha-ajatukset elämän aikana

Jossain elämän vaiheessa koetut vakavan masennuksen tai vakavan ahdistuksen jaksot tai itsemurha-ajatukset jossain vaiheessa elämän aikana (vastausvaihtoehdot "kyllä" tai "ei") olivat yleisimpiä nuorimpien, alle 40-vuotiaiden vastaajien keskuudessa (Kuvio 7).



Kuvio 7. Kokenut vakavan masennuksen ja ahdistuksen jaksoja ja ollut itsemurha-ajatuksia jossain vaiheessa elämän aikana (%)

Koherenssin tunne

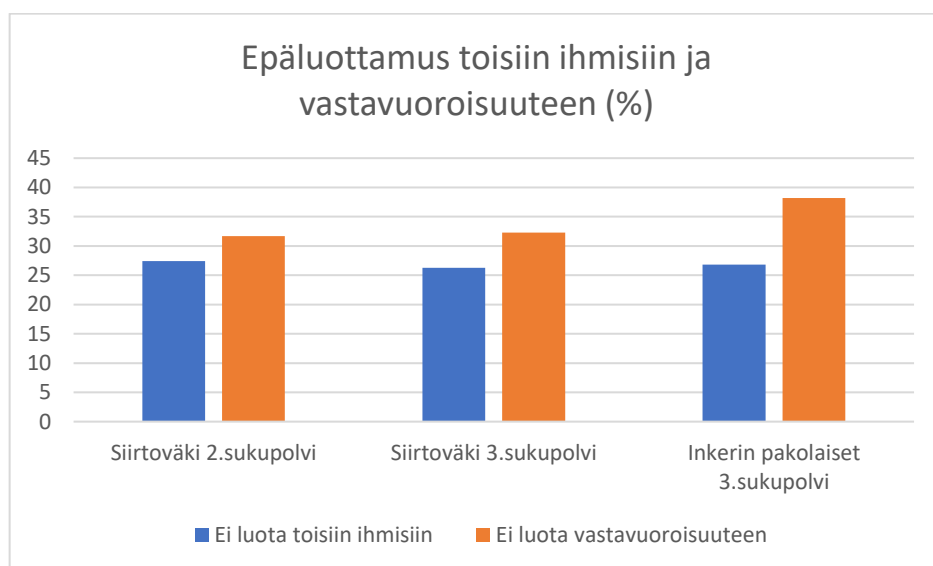
Koherenssin tunteella viitataan elämänhallinnan tunteeseen. Koherenssin tunne on yhteydessä stressinhallintaan ja yksilön kokonaisvaltaiseen terveyteen ja hyvinvointiin (Antonovsky, 1979; Eriksson & Lindström, 2011). Koherenssin tunnetta mitattiin 13 väittämän avulla (SOC-13, esim. "Kuinka usein teillä on tunne, että päivittäiset tekemisenne ovat jokseenkin merkityksettömiä?", "Kuinka usein olette yllättyneet sellaisten henkilöiden käyttäytymisestä, jotka uskoitte tuntevanne hyvin?"). Väittämiin vastataan viisiportaisella asteikolla (esim. 1 = en koskaan, 5 = jatkuvasti). Koherenssin tunne oli matalampaa siirtoväen kolmannessa sukupolvessa siirtoväen toiseen sukupolveen ja Inkerin pakolaisten kolmanteen sukupolveen verrattuna (Taulukko 4).

Taulukko 4. Koherenssin tunne

	Siirtoväki 2.sukupolvi	Siirtoväki 3.sukupolvi	Inkerin pakolaiset 3.sukupolvi
Koherenssin tunne, ka(kh)	49,0 (8,2)	46,7 (8,3)	49,6 (7,2)

Sosiaalinen luottamus

Epäluottamus muita ihmisiä kohtaan oli kolmessa pakkomuuttoryhmässä yhtä yleistä: noin joka neljäs vastaajista oli sitä mieltä, että väite "On parasta olla luottamatta kehenkään" piti täysin tai melko lailla paikkansa (Kuvio 8). Luottamusta vastavuoroisuuteen mitattiin väittämällä "Useimmat ihmiset eivät oikeastaan haluaisi nähdä vaivaa auttaakseen toisia". Näin kokevia oli hieman enemmän Inkerin pakolaisten jälkeläisten keskuudessa kuin siirtoväen toisessa ja kolmannessa sukupolvessa.



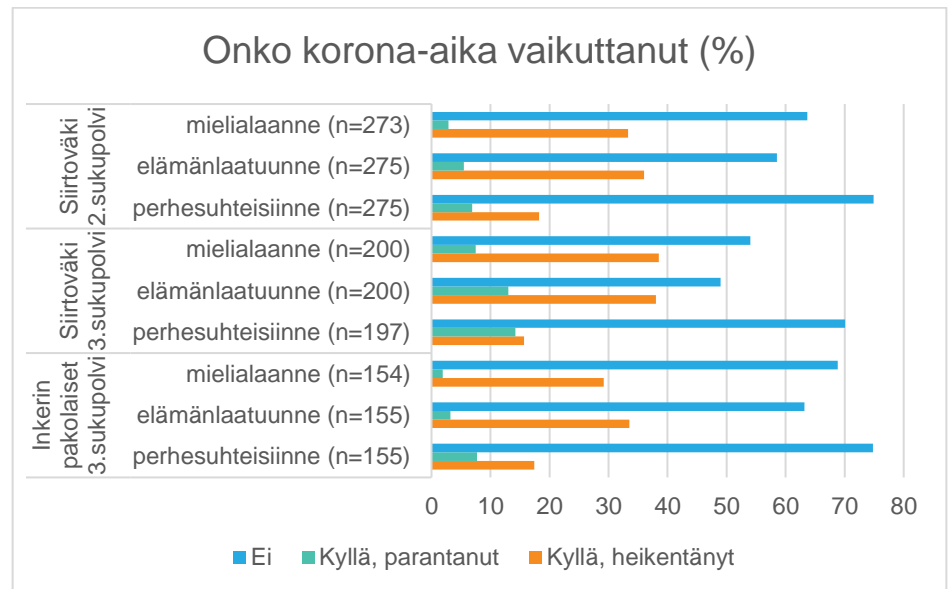
Kuvio 8. Epäluottamus toisiin ihmisiin ja vastavuoroisuuteen

Aineistossa oli nähtävissä myös muissa tutkimuksissa esille tullut havainto (esim. Koponen ym., 2017), että sosiaalinen epäluottamus on yleisintä iäkkäämpien vastaajien keskuudessa. Yli 70-vuotiaista vastaajista 41 prosenttia ei luottanut vastavuoroisuuteen ja 35 prosenttia ei luottanut toisiin ihmisiin, kun nuoremmissa ikäluokissa osuudet olivat 30–35 prosenttia (vastavuoroisuus) ja 23–29 prosenttia (toiset ihmiset).

Korona-ajan vaikutukset

Lopuksi vastaajilta tiedusteltiin, miten korona-aika on vaikuttanut vastaajan perhesuhteisiin, elämänlaatuun ja

mielialaan. Suurin osa vastaajista koki kyselyn keruuajankohtana touko-heinäkuussa 2021, että korona-aika ei ollut vaikuttanut mielialaan (Kuvio 9). Kaikissa kolmessa muuttosukupolvessa noin joka kolmas vastaajista koki, että korona-aika oli huonontanut mielialaa. Yleisintä tämä oli siirtoväen kolmannessa sukupolvessa (39 %), jotka edustavat vastaajien nuorimpia ikäluokkia.



Kuvio 9. Korona-ajan vaikutus mielialaan, elämänlaatuun ja perhesuhteisiin.

Kun koko aineistoa tarkastellaan ikäryhmittäin, voidaan huomata, että korona-ajan kielteiset vaikutukset mielialaan olivat yleisiä erityisesti alle 40-vuotiaiden keskuudessa (44 %, n=124) verrattuna vanhempiin ikäryhmiin (40–59-vuotiaista 29 %, n=171; 60–69-vuotiaista 32 %, n=230; yli 70-vuotiaista 35 %). Yli kolmasosa vastaajista koki korona-ajan heikentäneen elämänlaatua kaikissa muuttosukupolvissa. Perhesuhteiden korona-ajasta johtuvaa heikkenemistä koettiin erityisesti yli 70-vuotiaiden keskuudessa. Heistä joka neljäs (25 %) koki korona-ajan heikentäneen perhesuhteita, kun alle 40-vuotiailla vastaavasti koki 12 prosenttia vastaajista (40–59-vuotiailla 17 %, 60–69-vuotiailla 17 %).

Kyselyn avoimet vastaukset

Kyselyn lopussa oli vapaan sanan osio, johon vastaajat saivat halutessaan kirjata kyselyn herättämiä ajatuksia ja antaa palautetta kyselystä. Noin joka kolmas vastaajista kommentoi vapaan sanan osiossa kyselyä, kertoi lisää taustastaan tai lähetti muutoin tutkijoille terveisiä. Valtaosa palautteesta oli myönteistä. Moni vastaajista koki tärkeäksi inkeriläisten tutkimisen ja kommentoi, kuten eräs vastaajista, että “[..] olemme olleet näiden asioiden kanssa aivan hirveän yksin.”

Tutkimusta kiiteltiin aiheen esiin nostamisesta:

Asialliset kysymykset. Tyytyväinen siihen, että inkerinsuomalaisuutta tutkitaan. Vihdoinkin tällainen tutkimus tehdään, kiitos siitä!

Tutkimus on erittäin tärkeä kaikkien inkeriläistaustaisten ihmisten ja heidän perheidensä kannalta. Onneksi vihdoinkin aika on kypsä tälle tutkimukselle - viimeinkin. Inkeriläiset Suomessa ovat olleet koko ajan henkisesti alistettua ja toisen luokan kansalaisia. Isälläni oli äärimäinen traumaattinen ja vaikea lapsuus sekä nuoruus.

Moni vastaajista kommentoi, että pääsi kyselyssä kommentoimaan ja pohtimaan asioita, joita oli itsekseen tai perhepiirissä aiemmin miettinyt. Esiin nostettiin muun muassa vanhempien traumaattisen menneisyyden ylisukupolviset vaikutukset:

Mielestäni tämä on tärkeä aihe tutkia, koska koen sukuni kokemusten vaikuttaneen itseeni - epäluuloisuuteen, turvallisuudenhakuisuuteen ja elämän varmistamiseen. Toki koen myös henkistä vahvuutta, ettei ole asiaa, mistä en selviytyis.

Vanhempien käytöstä pohdittiin myös heidän perheidensä kokemaa vainoa ja raskaita menetyksiä vasten. Osa kommentoi myös suhdettaan inkeriläisyyteen. Kuten kyselyn inkeriläistä identiteettiä koskevista vastauksistakin käy ilmi, vastaajien suhde inkeriläisyyteen vaihteli suuresti. Osa koki ulkopuolisuutta suhteessa inkeriläisyyteen, osa ei ollut asiasta kovinkaan kiinnostunut, kun taas toisille inkeriläisyys oli tärkeä osa itseä ja jotain, mistä oltiin ylpeitä. Joukossa oli

myös kommentteja, joissa kuvattiin, miten suhde inkeriläisyyteen oli jäänyt epämääräiseksi:

Kysely toi taas voimakkaasti mieleen, miten lapsena kotona inkeriläisyydestä ei saanut puhua [..] Tunnen itseni ahdistuneeksi kun muistelen näitä vanhoja asioita. Inkeriläisyys on jäänyt minulle vieraaksi myös siksi, että äiti ja mummo eivät olleet luterilaisia ja puhuivatkin venäjää. En tiedä itse mikä olen tai mikä haluaisin olla.

Moni vastaajista kommentoi, että kysely herätti pohtimaan perheen menneisyydessä tapahtuneita asioita ja syytti kipinän etsiä lisää tietoa inkeriläistaustaisesta suvusta:

Heräsi kiinnostus inkeriläisiin sukujuuriin ja vanhojen tapahtumien mahdollinen vaikutus nykyiseen elämään.

Moni myös harmitteli kommentteissa, että he, joilta tietoa tapahtuneita voisi saada, eivät enää olleet joukossamme niistä kertomassa. Osa selvensi kommenttiosiossa inkeriläistaustaisen sukunsa vaiheita. Negatiivisesta palautteesta suurin osa liittyi siihen, että inkeriläisen suvun vaiheista ei ollut tarpeeksi tilaa kertoa tai että kysymykset mielen hyvinvointiin liittyen koettiin liian tungetteleviksi tai niiden yhteys tutkimusaiheeseen ohueksi:

Ymmärsin kysymyksen vanhemmista ja isovanhemmistani mutta en kysymyksiä omasta perheestä ja henkisestä hyvinvoinnistani.

Osa vastaajista nimesi vapaan sanan osiossa myös muita merkittäviä seikkoja, jotka vaikuttivat omaa hyvinvointia koskeviin vastauksiin, kuten esimerkiksi hiljattain koettu avioero, työttömyys, rikoksen uhriksi joutuminen tai raskas elämänvaihe pienten lasten kanssa.

Kielteistä tai kriittistä palautetta tuli noin parilta kymmeneltä vastaajalta, siis huomattavasti myönteisestä palautetta vähemmän. Jo kyselyn suunnitteluvaiheessa oli selvää, että kysely voi aiheuttaa vastaajissa epämiellyttäviä tunteita. Kyselykutsussa korostettiin vastaamisen vapaaehtoisuutta, mahdollisuutta vetäytyä tutkimuksesta milloin tahansa sekä



mahdollisuutta ottaa yhteyttä tutkijoihin missä tahansa itseä askarruttavassa asiassa. Yhteensä yhteydenottoja tuli puhelimitse tai sähköpostitse noin 60. Syyt yhteydenottoihin olivat monenlaisia. Moni tutkijoita lähestyneistä henkilöistä halusi saada lisätietoa sukulaisistaan ja valikoitumisestaan mukaan tutkimukseen, osa kyseli mahdollisuuksista saada tietoa tutkimuksen tuloksista ja osa pyysi tutkimuskoodia sukulaiselleen, joka haluaisi olla tutkimuksessa mukana. Tutkimukseen osallistuneista muutama halusi keskustella tutkijan kanssa kyselyn herättämistä tunteista, joita oli herännyt vanhempien vaikeaa menneisyyttä muistellessa. Joitakin yhteydenottoja tuli henkilöiltä, joilla ei tietojensa mukaan ollut inkeriläisiä juuria. Verkkokyselyn täyttämiseen liittyviä kysymyksiä tuli myös muutamia. Lisäksi 41 henkilöä otti yhteyttä kertoakseen, että ei halua osallistua tutkimukseen.

Eettistä pohdintaa tutkimuksenteossa liittyi myös siihen, että kyselyn myötä osa vastaajista saa mahdollisesti ensimmäistä kertaa kuulla vanhempiensa tai isovanhempiensa inkeriläistaustasta. Yhteydenottoja liittyen ihmetykseen inkeriläistaustasta tuli tutkijoille muutamia. Joukkoon mahtui myös muutama väärinkäsitys, sillä Neuvostoliiton kansalaisia koskevassa listassa oli myös satunnaisia sodan aikana Suomeen päätyneitä Neuvostoliiton kansalaisia, jotka eivät olleet tulleet Suomeen inkeriläisten siirroissa.

Epätietoisuus omasta taustasta koski erityisesti tutkittavia, joiden tiedot oli saatu tutkimukseen Inkerin pakolaisseurakunnan syntyneiden lasten luettelon kautta. Venäjän vallankumouksen aikoihin tapahtuneista pakkomuutoista ja (iso)vanhempien syntymätiedoista Inkerin pakolaisseurakunnan kirkonkirjoissa oli kyselyn saaneissa yhteydenottojen perusteella vähemmän tietoa kuin toisen maailmansodan aikaisista tapahtumista. Yhteydenottoja tuli

tutkijoille oman taustan epäselvyyteen liittyen tuli erityisesti tästä ryhmästä, mutta myös Neuvostoliiton kansalaisten nimilistaan liittyen.



Lähteet

Antonovsky, A. (1979). *Health, stress and coping*. San Francisco: Jossey-Bass.

Dalgaard, N. T. & Montgomery, E. (2015). Disclosure and silencing: A systematic review of the literature on patterns of trauma communication in refugee families. *Transcultural Psychiatry*, 52(5), 579–593.

Danieli, Y., Norris, F. H. & Engdahl, B. (2016). Multigenerational legacies of trauma: Modeling the what and how of transmission. *American Journal of Orthopsychiatry*, 86(6), 639–651.

Eriksson, M. & Lindström, B. (2011). Life is More than Survival: Exploring Links between Antonovsky's Salutogenic Theory and the Concept of Resilience. In K. M. Gow & M. J. Celinski (Eds.), *Wayfinding through Life's Challenges*, 31–46.

Field, N. P., Muong, S. & Sochanvimean, V. (2013). *American Journal of Orthopsychiatry*, 83(4), 483–494.

Flink, T. (2010). *Kotiin karkotettavaksi. Inkeriläisen siirtoväen palautukset Suomesta Neuvostoliittoon 1944–1955*. Helsinki: SKS/Kansallisarkisto.

Giladi, L. & Bell, T. S. (2013). Protective factors for intergenerational transmission of trauma among second and third generation holocaust survivors. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 5(4), 384–391.

Hirsch, M. (2012). *The generation of postmemory. Writing and visual culture after the Holocaust*. New York: Columbia University Press.



HS Torstai (11.11.2021) *Ylisukupolvinen hiljaisuus*. Saatavilla:
<https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000008334177.html>

Koponen, P., Borodulin, K., Lundqvist, A., Sääksjärvi, K. & Koskinen, S. (2018). *Terveys, toimintakyky ja hyvinvointi Suomessa – FinTerveys 2017-tutkimus. Raportti 4/2018*. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla:
<https://www.julkari.fi/handle/10024/136223>



Karenian, H., Livaditis, M., Karenian, S., Zafiriadis, K., Bochtsou, V. & Xenitidis, K. (2010). Collective trauma transmission and traumatic reactions among descendants of Armenian refugees. *International Journal of Social Psychiatry*, 57(4), 327–337.

Kazlauskas, E., Gailiene, D., Vaskeline, I. & Skeryte-Kazlauskiene, M. (2017). Intergenerational transmission of resilience? Sense of coherence is associated between Lithuanian survivors of political violence and their adult offspring. *Frontiers in Psychology*, 8:1677.

Nevalainen, P. (1999). *Viskoi kuin luoja kerjäläistä. Venäjän pakolaiset Suomessa 1917–1939*. Helsinki: SKS.

Olson, D. H., Gorall, D. M. & Tiesel, J. W. (2004). *Faces IV package*. Minneapolis, MN: Life Innovations.

Pakkanen, L. & Pakkanen, S. (2020). *Se tapahtui meille. Isän ja tyttären matka inkerinsuomalaisuuteen*. Gummerrus.

Parikka, S., Koskela, T., Ikonen, J., Kilpeläinen, H., Hedman, L., Koskinen, S. & Lounamaa, A. (2020). *Kansallisen terveys-, hyvinvointi ja palvelututkimus FinSoten perustulokset 2020*. Verkkojulkaisu: [thl.fi/finsote](https://terveytemme.fi/finsote) Saatavilla:
<https://terveytemme.fi/finsote/2020/hyvinvointi.html>

Suvisaari, J., Appelqvist-Schmidlechner, K., Solin, P., Ristiluoma, N., Pietilä, A., Koskinen, S. & Koponen, P. (2021). *Psyykkisen kuormittuneisuuden ja positiivisen mielenterveyden muutokset suomalaisessa aikuisväestössä vuosina 2017–2020 – FinTerveys 2017 seurantatutkimuksen tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 36/2021*. Saatavilla: <https://www.julkari.fi/handle/10024/142761>



THL (2021). *Tilastoraportti 16/2021. Aikuisväestön hyvinvointi, terveys ja palvelut – FinSote 2020*. Saatavilla: [Aikuisten palvelukokemuksissa ja hyvinvoinnissa alueellisia eroja \(julkari.fi\)](https://www.julkari.fi/handle/10024/142761)

THL (2021a). *Sosiaaliset suhteet ja toiveikkuus*. Saatavilla: https://thl.fi/documents/10531/0/Sosiaaliset+suhteet+ja+toiveikkuus_ikaluokka.pdf/579896f2-dc7d-102e-7092-6d1d1135950d?t=1625136840732

THL (2021b). *Korona kuormittanut henkisesti etenkin korkeakoulutettuja naisia*. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/-/korona-on-kuormittanut-henkisesti-etenkin-korkeakoulutettuja-naisia>

YLE (2020). *THL: Korona-aika on lisännyt yksinäisyyden tunnetta*. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-11639462>

YLE, 4.12.2017. *Tutkimus: Sotalapsen masennus saattaa siirtyä seuraavaan polveen – havaitaan vain naisilla*. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-9960967>